

Handläggning enligt socialtjänstlagen inom området äldre och funktionsnedsättning

RIKTLINJE

Typ av styrdokument	Riktlinje
Beslutsinstans	Socialnämnden
Diarienummer	SN 2024/183
Giltighetstid	2024-10-01
Dokumentet gäller för	Socialförvaltningen; biståndsenheten
Fastställd	2024-09-25 § 92
Ersätter	Ersätter tidigare version, beslutad 2020-02-19 § 24
Dokumentansvarig	Enhetschef Biståndsenheten
Tidpunkt för aktualitetsprövning	Vid behov

Innehåll

Allmänt	3
Socialtjänstlagen.....	3
Syfte.....	3
Målgrupp	4
Handlägningsförfarande	4
Bistånd - Hjälp i hemmet i form av hemtjänst.....	4
Personlig vård (personlig omvårdnad)	4
Hemliv (serviceinsats)	5
Matdistribution	5
Fönsterputs	6
Ledsagning/följeslagare – inom hemtjänst.....	6
Socialt stöd	6
Bistånd i form av Ledsagning.....	6
Bistånd i form av trygghetslarm	6
Bistånd i form av avlastning – stöd till anhöriga.....	6
Bistånd i form av dagverksamhet	7
Bistånd i form av särskilt boende för service och omvårdnad	7
Särskilt boende	7
Korttidsboende	7
Övrigt.....	7
Hemtjänst vid vistelse i annan kommun än bosättningskommunen.....	7
Omfattande hemtjänst.....	8

Allmänt

Riktlinjerna är ett politiskt antaget dokument. Riktlinjerna är vägledande och innebär inte en inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin ansökan. Insatserna ska präglas av helhetssyn, kontinuitet samt av att den enskildes egna resurser ska tillvaratas. Varje beslut ska vara baserat på den enskilda individens behov. Insatserna ska så långt som möjligt utformas i samråd med den enskilde.

Riktlinjerna tar hänsyn till Socialtjänstlagens (SoL) och Förvaltningslagens (FL) paragrafer som styr ansvar och handläggning inom äldreomsorgen och funktionshinder. Alla beslut ska prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och prejudicerande rättsfall.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är en ramlag som ger kommunerna möjlighet att anpassa sina insatser. Rätten till bistånd regleras enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL).

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få den tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

I socialtjänstlagens 5 kap 4 § och 5 § regleras socialnämnders insatser när det gäller äldre. Socialtjänstlagen ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Den äldre personen ska, så långt som möjligt kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Socialnämnden har enligt Socialtjänstlagen ett särskilt ansvar för vissa grupper i samhället, exempelvis personer med funktionsnedsättning och personer som vårdar eller stödjer närstående. Socialnämnden ska verka för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar. Bedömningen görs alltid individuellt och den enskildes behov, omständigheter och livssituation är styrande.

Målgrupp

Denna riktlinje avser att tillämpas för handläggning enligt Socialtjänstlagen (SoL, 2001:453) för:

- Äldre personer som har någon form av funktionsnedsättning och/eller upplever isolering och ensamhet, över 65 år.
- Vuxna, under 65 år, som har en diagnostiserad demenssjukdom eller en funktionsnedsättning.

Riktlinjerna gäller i huvudsak för bistånd till äldre personer med svår och långvarig funktionsnedsättning. I de fall personer är under 65 år, som inte har långvarigt funktionshinder, och som har behov av biståndsinsatser inom äldreomsorgen kan dessa riktlinjer i tillämpliga delar utgöra vägledning för de individuella beslut som fattas.

Avgränsning

Beslut om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt beslut enligt Socialtjänstlagen för barn och unga eller personer som tillhör socialpsykiatrins målgrupp beskrivs inte i denna riktlinje. Beslut om insatser efter delegation och instruktion med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (HSL) beskrivs inte heller i denna riktlinje.

Handläggningsförfarande

Handläggning ska ske enligt IBIC – individens behov i centrum. IBIC är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt med strukturerad dokumentation av behov, mål och resultat i handläggningen, genomförandet och uppföljningen av vård och omsorg för målgruppen.

Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) utför grunden för ett gemensamt språk och strukturerad dokumentation.

Bistånd - Hjälp i hemmet i form av hemtjänst

Hemtjänst är ett individuellt behovsprövat bistånd som kan beviljas personer som har behov av hjälp i det egna hemmet. Syftet med hemtjänst är att underlätta den dagliga livsföringen för enskilda personer. Hemtjänst gör det möjligt att bo kvar i det egna hemmet även med omfattande vård- och omsorgsbehov.

Personlig vård (personlig omvårdnad)

Personlig omvårdnad innefattar vård och omsorg såsom exempelvis att äta och dricka, klä sig, sköta personlig hygien, förflytta sig och att ta hand om sin hälsa.

Insatsen ska kunna ges dygnet runt, 7 dagar/vecka. Om insatsen nattetid enbart handlar om tillsyn i ordinarie boende, sker den antingen genom tekniska hjälpmedel eller personliga besök.

Hemliv (serviceinsats)

Serviceinsatser är praktisk hjälp med hemmets skötsel såsom städ, inköp och ärenden. Serviceinsatser utförs endast dagtid.

Insatser såsom medicinering, rehab träning ges inte i form av bistånd då det är en hälso- och sjukvårdsinsats.

- Städ
Syftar till att få stöd och/eller hjälp med hushållets skötsel. Insatsen beviljas för 2 r o k för ensamstående och för 3 r o k för makar/sambos. Om bostaden är större än 2 rum och kök (makar/sambo 3 rum och kök) och önskemål är att få hela bostaden städad, så kan det tillmötesgåas genom att exempelvis städa olika rum varje gång. Hjälp med trappstädning ingår i städinsatsen där den enskilde som hyresgäst är ålagd att göra detta men ej själv eller med hjälp av annan kan utföra detta och möjlighet inte finns att friköpa sig uppdraget.
- Inköp, varor och tjänster
Den enskilde kan få stöd med regelbundet återkommande inköp av dagliga varor. Inköp görs i den tätort som ligger närmast där det finns en livsmedelsaffär med fullgott sortiment.
- Tvätt
Syftar till att få stöd och/eller hjälp med tvätt samt byte av sängkläder och strykning.

Avgränsning: i insatsen ingår inte stortvätt eller tvätt av sådana kläder som ej får tvättas i hushållsmaskin samt tvätt av mattor eller att mangla.
- Övrigt hemliv
Viss yttre hemtjänst såsom snöskottning utanför ytterdörr, soptunna och postlåda samt vedhämtning, vattenhämtning ur brunn kan beviljas om den enskilde har bistånd med annan service och behovet inte är tillgodosett på annat sätt tex genom hjälp av annan.

Husdjur, vid en akut situation kan matning och rastning beviljas utifrån behov och högst en dag.

Matdistribution

Huvudmålet tillgodoses genom matdistribution från något av kommunens tillagningskök. Hjälp med ledsagning till och från dagcentral/matservering kan ingå i insatsen.

Fönsterputs

Bistånd för hjälp med fönsterputs kan beviljas upp till två gånger per år.

Ledsagning/följeslagare – inom hemtjänst

Ledsagning inom hemtjänst i form av följeslagare är en praktisk insats för personer som även har hemtjänst. Insatsen kan beviljas för att den enskilde ska kunna ta sig till vårdinrättningar t ex läkare eller tandläkare eller för att uträtta ärenden. Även promenader kan beviljas.

Avgränsning: Vid följeslagning till vårdinrättningar såsom läkare och tandläkare har följeslagaren inte i uppdrag att vara ombud för den enskilde. Det är vårdgivarens ansvar att informera den enskilde på ett sådant sätt att denne kan ta till sig informationen.

Den enskilde måste själv eller med stöd från annan ordna transportmedel, t ex färdtjänst, biltransport av närstående eller kollektiva trafikmedel.

Transport kan inte ske med kommunens fordon

Socialt stöd

Socialt stöd kan beviljas tillfälligt i syfte att motivera den enskilde till andra insatsen, t ex dagverksamhet i syfte att bryta isolering och/eller ensamhet.

Bistånd i form av Ledsagning

Ledsagning för kulturella och sociala aktiviteter kan beviljas då den enskilde har behov av hjälp att bryta isolering. Insatsen syftar till att bryta isolering och öka möjligheten till aktiviteter utanför hemmet.

Bistånd i form av trygghetslarm

Bistånd i form av trygghetslarm kan beviljas den enskilde för att känna ökad trygghet i sin bostad och därigenom kunna bo kvar i det egna hemmet.

Bistånd i form av avlastning – stöd till anhöriga

Syftet med avlastning är att den ska bidra till ökad livskvalitet och bibehållen hälsa genom att anhöriga ges möjlighet till vila och utrymme att genomföra egna aktiviteter i eller utanför hemmet.

Bistånd kan beviljas den enskilde som har anhöriga som vårdar och kan beviljas genom:

- avgiftsfri avlösning i hemmet upp till 12 timmar per månad, därefter följer hemtjänsttaxa.
- tillfällig eller regelbunden (växelvård) vistelse på ett korttidsboende kan beviljas i kommunens särskilda boendeformer. Insatsen syftar till att avlasta anhöriga där den enskilde har ett stort behov av tillsyn, trygghet och/eller stort omvårdnadsbehov.

- Dagverksamhet kan beviljas dagtid som en avlastning för anhöriga.

Bistånd i form av dagverksamhet

Dagverksamhet kan beviljas när den enskilde har behov av stimulans, aktivitet och/eller social samvaro. Insatsen har två olika inriktningar:

- social inriktning
- demens, insatsen vänder sig till personer med fastställd demens diagnos eller påbörjad demensutredning.

Avgränsning: biståndet gäller enbart för personer i ordinärt boende.

Bistånd i form av särskilt boende för service och omvårdnad

Särskilt boende är ett samlingsnamn för olika boendeformer för äldre personer med omfattande omvårdnadsbehov.

Särskilt boende

Bistånd för särskilt boende syftar till att tillgodose behov av personlig omvårdnad och trygghet och/eller säkerhet dygnet runt. Insatsen har två inriktningar:

- äldreboende – för personer med ett omfattande omvårdnadsbehov dygnet runt och behov av tillsyn.
- demensboende – för personer med en utredd demensdiagnos, alternativt inledd eller pågående demensutredning.

Korttidsboende

Korttidsboende är en insats som ingår i begreppet särskilt boende och kan ges tillfälligt och regelbundet (växelvist boende).

Avgränsning: Den enskilde har under vistelsen kvar sin ordinarie bostad. Korttidsboende för ej uppehållas för permanentboende.

Övrigt

Hemtjänst vid vistelse i annan kommun än bosättningskommunen

Bosättningskommunen har ansvar för stöd- och hjälp oavsett om den enskilde vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt vistas i en annan kommun.

Inom västra Götalandsregionen gäller centralt avtal om ersättning som tecknats vid Västcom. Utanför västra Götalandsregionen tas ersättning ut enligt bosättningskommunens timtaxa för hemtjänst.

Omfattande hemtjänst

Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) har fastslagit att rätt till sökt Hjälp i hemmet i form av hemtjänst inte gäller då kommunens kostnader för hemtjänst inte är rimliga i förhållande till kostnaderna för ett särskilt boende. Var gränser går får däremot inte bestämmas genom tillämpning av generella riktlinjer utan måste avgöras individuellt i varje enskilt ärende.